
Predgovor

Difficile est proprie communia dicere.
(Horatius, *De arte poetica*, 128)

Humanistične vede se, verjetno najbolj med vsemi, lahko pohvalijo z dosežki, ki so pogosto rezultat številnih majhnih korakov, manjših in večjih naporov, obenem pa vztrajne energije enega samega človeka – misleca. To velja tudi za dosežke slovenske muzikologije na področju raziskav srednjeveške glasbe in predvsem gregorijanskega koral na Slovenskem; te je s svojim delom v času svojega raziskovalnega delovanja na Muzikološkem inštitutu ZRC SAZU najbolj zaznamoval Jurij Snoj, brez katerega bi prebivalci tega dela Evrope o svoji lastni glasbeni zgodovini vedeli veliko manj. Iz različnih arhivov in knjižnic je na plano izgrebel domala vse do sedaj dostopne srednjeveške vire in podatke ter sestavil smiselne povezave celo iz drobnih in skritih fragmentov. Vse to je muzikološki in širši javnosti vestno predstavljal v obliki svetovno odmevnih člankov, referatov na mednarodnih konferencah in nenazadnje številnih, predvsem slovenskemu bralstvu namenjenih monografij. Njegovo delo je tako v vsebinskem kakor tudi metodološkem in terminološkem okviru postavilo temelje raziskavam srednjeveške glasbe, v slovenščino pa je prevedel tudi dvojne temeljnih teoretskih del, brez katerih si tradicije misli o glasbi v evropskem prostoru ne moremo zamisliti (Descartesov *Kompendij o glasbi* in Boetijev traktat *Temelji glasbe*). Med drugim je bil tudi dolgoletni glavni in odgovorni urednik ter ustanovni član mednarodne muzikološke revije *De musica disserenda*, sodelavec mednarodnega projekta RILM, organizator mednarodno odmevnih muzikoloških konferenc in nenazadnje aktiven član in med letoma 1996 in 2000 tudi predsednik Slovenskega muzikološkega društva. V tem času so se prav na njegovo pobudo v okviru društva pričele razprave o pripravi novega poglobljenega znanstvenega pregleda zgodovine glasbe na Slovenskem, ki trenutno nastaja pod okriljem ZRC SAZU; sam je uredil prvi obširni zvezek *Zgodovina glasbe na Slovenskem I: Glasba na Slovenskem do konca 16. stoletja* (2012), za katerega je prispeval tudi večino besedila.

Čeprav se je Jurij Snoj v svojem raziskovalnem opusu loteval tudi mnogih drugih tem (predvsem s področja starejše glasbe), je raziskavam s področja glasbene medievistike ostal zvest prav do konca svoje poklicne poti: tik pred upokojitvijo je za izdajo pripravil obsežno monografijo *Gregorijanski koral v srednjeveških rokopisih na Slovenskem* (2018), ki velja za njegovo simbolično zadnjo besedo na tem področju in v kateri je zbral, premotril in na novo revidiral ter dopolnil svoje starejše razprave o gregorijanskem koralu iz srednjeveških

rokopisov ter predstavljene referate preoblikoval v članke. O Snojevih dosežkih je bilo napisano že veliko, a nenazadnje vsaj o tistih zapisanih sama na sebi najbolj prepričljivo govori njegova bibliografija, ki jo je posebej za to številko *Muzikološkega zbornika* pripravil Peter Grum.

Pred desetletjem je kot obeležilo ob 60. rojstnem dnevu Jurija Snoja izšla dvojna številka revije *De musica disserenda* (2013), za katero so prispevke napisali vodilni Snojevi evropski kolegi in ki se mu je kot publikacija Muzikološkega inštituta poklonila prvenstveno v znanstvenem smislu. Pričujoča dvojna številka *Muzikološkega zbornika* pa želi prikazati še drugačno zapuščino, tisto »nesnovno« in na prvi pogled nevidno pedagoško dediščino, ki jo je za seboj pustilo Snojevo predavateljsko udejstvovanje. Leta 1994 je bil izvoljen v docenta za muzikologijo in na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer je kasneje deloval tudi kot izredni profesor, prevzel predavanja in seminar iz Zgodovine starejše svetovne glasbe, zatem pa še seminar iz Glasbene paleografije. Čeprav je področje zgodovine starejše glasbe zelo kompleksno, zaradi časovne oddaljenosti in specifičnega glasbenega jezika pa v splošnem tudi manj poznano, ga je znal Jurij Snoj kot profesor študentom približati na jasen in privlačen način. Študenti se spominjajo, da so bila Snojeva vselej polno obiskana predavanja kljub obširnosti in kompleksnosti obravnavanih tem skrbno pripravljena, sistematična, nazorna in problemsko zasnovana, s čimer je postal pristop k zgodovini glasbe bolj celosten in hkrati tudi razgiban. Predavana vsebina je bila vsakič ilustrirana s premišljeno izbranimi glasbenimi primeri, ki jih je predavatelj v mnogih primerih sam raziskoval in študentom tudi sam izvedel. V tem pogledu je bila posebej dragocena glasbeno-paleografska obravnava na Slovenskem ohranjenih srednjeveških glasbenih kodeksov v okviru seminarja iz Glasbene paleografije.

Kot profesor je bil Snoj zgled ne le široke razgledanosti, temveč tudi kolegialnosti. Do študentov je bil vselej spoštljiv, obravnaval jih je kot »prave in že narejene« muzikologe, hkrati pa je mlajše kolege z zgledom in napotki motiviral za samostojno in večplastno muzikološko delo. Individualnemu delu s študenti se je posebno veliko posvečal v okviru seminarja iz Zgodovine starejše svetovne glasbe, pri čemer je v kar največji meri upošteval tudi njihove raziskovalne potenciale in interese; h kritičnemu in sistematičnemu samostojnemu muzikološkemu raziskovalnemu delu jih je vzpodbujal s prodornimi komentarji in z nepreštevnimi zanimivimi razpravami ob obveznih konzultacijah pred oddajo in predstavitvijo seminarskih besedil. Njegov učiteljski zanos je bil med študenti visoko cenjen; podelili so mu tudi priznanje Študentskega sveta Filozofske fakultete za nadpovprečno pedagoško delo. Tako ne preseneča, da so ga študenti radi izbirali tudi za mentorja diplomskih in doktorskih nalog, s čimer se je ravno pri njem kalila vrsta muzikologov s posebno afiniteto do starejše slovenske in evropske umetn(išk)e glasbe.

Ob svojem pedagoškem delu si je Jurij Snoj ves čas prizadeval tudi za zapolnitev velike vrzeli na področju muzikološke študijske literature v slovenščini. Že leta 1999 je tako izšel njegov priročnik *Gregorijanski koral: glasboslovni prikaz*, ki je do danes nedvomno postal slovenska muzikološka klasika, nepogrešljiva za vsakogar, ki se želi od daleč ali od blizu seznaniti s širokim področjem srednjeveške koralne glasbe. Del študijskega gradiva, ki ga je Snoj posebej pripravil za prav vsako izmed svojih predavanj, je leta 2017 prerasel v obširni pregled *Umetnost glasbe v času od Monteverdija do Bacha*, ki je prvo tovrstno delo v slovenščini in bo kot priročnik gotovo uporabno še za mnoge prihodnje generacije študentov kot tudi glasbenih ljubiteljev. K obravnavani vsebini je avtor pristopal z veliko ljubeznijo do baročne glasbe, posebno del velikega Johanna Sebastiana Bacha, o katerih je vrsto let predaval študentom.

Ko bralec odpre verjetno najpogostejše prelistano knjigo Jurija Snoja *Gregorijanski koral*, ga v začetku pozdravi citat iz Horacijevega dela *O pesniški umetnosti* (*De arte poetica*). Ta stavek, ki ga je avtor knjige izbral za svoj moto, kar najbolje opisuje njegov pogled na muzikološko delo in pisanje nasploh; podlaga takšnega videnja je zavedanje, da je tako o vsakdanjih in običajnih kakor tudi o bolj zapletenih in neznanih stvareh težko govoriti in zanje najti prave izraze. Snojevo muzikološko in siceršnje prizadevanje pri pisanju besedil je vedno zastavljeno v smislu (vsaj imaginarno) željene dvosmerne komunikacije nasproti bralcu (in z njim), ki mu želi na čim bolj preprost in jasen način predstaviti dognanja stroke; to prizadevanje želi biti za bralca razumljivo, prijazno, celo potrpežljivo, da bi se le-ta kar najbolje znašel na poteh zanj morda povsem nove in neznane pokrajine. In četudi so Snojeva besedila uvodoma pogosto zastavljena širše, v okviru določenih filozofskih vprašanj in pogledov na svet, v nenehnem ustvarjalnem raziskovanju in preizkušanju meja spoznavnega, se abstraktnim in učenim konceptom, ki bi se ob stiku z oprijemljivejšo snovjo sesuli v prah, od daleč izogiba.

Jurij Snoj je bil vedno mnenja, da mora biti vsak pisec humanističnih besedil ne le znanstvenik, temveč vsaj nekoliko tudi umetnik, ki si mora skrbno prizadevati za kar najboljšo obliko in izraz zapisanega. Čeprav se je zavedal pomena širjenja znanja, ki je v obleki večjih svetovnih jezikov na voljo širšemu krogu javnosti, je vseskozi opozarjal tudi na pomen načrtnega gojenja slovenske muzikološke terminologije in lepe slovenščine. Trenutno upokojeni profesor in raziskovalec na Muzikološkem inštitutu se z muzikološkim pisanjem in raziskovanjem sicer ne ukvarja več, se pa lepim umetnostim besede in zvena kljub temu intenzivno posveča s študijem klasičnih in sodobnih jezikov, branjem in prevajanjem literature ter pianističnim muziciranjem, po katerem smo ga poznali tako študenti na Oddelku za muzikologijo kakor raziskovalci na Muzikološkem inštitutu, ki smo z njim v tedanji Mali dvorani (danes Dvorani štirih letnih časov) na Novem trgu praktično preizkušali najrazličnejše renesančne kompozicije, Bachove harmonizacije protestantskega koral ali celo solistične arije iz Bachovih kantat.

Prispevke v tej številki so napisali Snojevi pedagoški kolegi z Oddelka za muzikologijo, njegovi raziskovalni kolegi iz študijske skupine Mednarodnega muzikološkega društva Cantus planus, njegovi študenti, diplomanti, doktorandi in tisti, ki so Snojevo pedagoško delo morda spoznavali predvsem preko njegovih knjig. Sodelovanje najrazličnejših avtorjev se je razcvetelo v pisan šopek razprav z raznovrstnim naborom tem od srednjega veka do sodobnosti, v različnih jezikih, a vendarle s posebnim poudarkom na slovenščini. Namen pričujoče številke zbornika in tega uvodnega besedila je tako na prvem mestu zahvala Juriju Snoju – pedagogu: zahvala obeh urednikov številke, zahvala posameznih avtorjev člankov in nenazadnje zahvala za skupno delo še od vseh tistih, ki so se pridružili čestitkam ob jubileju slavljenca in ga ob tem označili kot »odličnega in obenem skromnega raziskovalca ter izjemnega človeka«. Ob bogati bibliografiji počasi vidno dozorevajo tudi sadovi tiste malo manj vidne dediščine. Nove generacije slovenskih muzikologov si prizadevajo, da bi lahko – če že ne morejo in tudi ne smejo stopiti v njegove stopinje – videle vsaj, kam jih usmerja prehojena Snojeva muzikološka pot in si za popotnico na svoje lastne, še neznane poti vzele vsaj drobec bogastva, ki jim ga je predal kot raziskovalec, mislec, pisec in pedagog.

Katarina Šter, urednica
Nejc Sukljan, urednik